

Summer Trainee/Yaz Stajyeri Betül Sena ADSOY

Rödovans Sözleşmeleri ve Rödovans Bedeli

Rödovans sözleşmelerinde bir tür maden kirası olan rödovans bedelini, rödovans veren madeni işletebilmesinin karşılığında ruhsat sahibine öder. Taraflarca çeşitli şekillerde belirlenebilen rödovans bedeli üretim taahhüt edilen miktarda yapılmamış olsa da verilir. Bu çalışmada rödovans sözleşmelerinin genel özellikleri, rödovans bedelinin farklı olasılıklardaki durumu ve bedelin bir dönem gideri mi ürün maliyetine mi eklenmesi gerektiği incelenmektedir.

Royalty Agreements and Royalty Fee

In royalty agreements the royalty fee, which is a type of mining rent, is paid by the royalty payer to the licensee in return for the right to operate the mine. The royalty fee, which can be determined in several ways by the parties, is paid even if the production is not carried out in the contracted amount. This study addresses the general characteristics of royalty agreements, the status of the royalty fee under various possibilities, and whether the fee should be classified as a period expense or added to the product cost.

Rödovans Sözleşmelerinin Konusu

Rödovans; Latince gelir, kazanç, irat anlamına gelen *reditus* kelimesinden gelmektedir. Türk hukukuna ise Fransızca “redevance” kelimesinden geçmiştir. Rödovans sözleşmesinin tanımı kanunda yapılmasa da Madencilik Faaliyetleri Uygulama Yönetmeliğinin m. 4/1(rr)’de sözleşme tanımlanmıştır. Söz konusu hükme göre, rödovans sözleşmesi *ruhsat sahalarındaki madenlerin üretilerek değerlendirilmesi amacıyla üçüncü kişilere veya kuruluşlara tasarruf hakkı sağlamak üzere ruhsat sahasının tamamı ya da bir kısmı için ruhsat sahiplerinin bu kişilerle yapmış oldukları sözleşmeleri* ifade etmektedir.

Subject of the Royalty Agreements

Royalty originates from the Latin word *reditus*, meaning income, profit, revenue. In Turkish law, it has been adopted from the French word “redevance.” Even though the definition of a royalty agreement is not provided in the law, it is defined in Article 4/1(rr) of the Regulation on the Implementation of Mining Activities. Pursuant to this provision, a royalty agreement means *the agreements entered by licensees with third parties or entities to provide them the right to exploit minerals in licensed areas for the purpose of production and valuation, either for the entire licensed area or a portion thereof.*

Rödovans sözleşmesinde ruhsat sahibi belirli bir süreliğine işletme hakkını rödovans verene devretmeyi taahhüt eder. Bunun karşılığında ise devralan, sözleşmede yıllık belirlenen miktarda üretim yapar ve bu miktar üzerinden rödovans bedelini ruhsat sahibine öder.

In a royalty agreement, the licensee guarantees to transfer the operating rights to the royalty payer for a certain period. In exchange, the royalty payer produces the amount specified in the agreement annually and pays the royalty fee to the licensee based on this amount.

Rödovans Sözleşmelerinin Ortaya Çıkış Nedenleri

Reasons for Emergence of the Royalty Agreements

Maden Kanunu m. 5; arama, ön işletme ve işletme ruhsatlarından hiçbirisinin hisselerine bölünemeyeceği ve bu ruhsatların tek bir gerçek veya tüzel kişiye ait olması gerektiğini ifade ettiğinden maden ruhsatlarının *bölünmezlik ilkesi* vardır. Bu ilkeyle işletilmesinde kamusal yarar olan madenlerin rasyonel ve ekonomik olarak değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Ancak bölünememe durumu uygulamada maden sahalarının âtil olarak bekletilmesi sonucunu doğurmuştur.

Article 5 of the Mining Law states that exploration, preliminary operation, and operation licenses cannot be divided into shares and must belong to a single real or legal person, therefore there is *principle of indivisibility* of mining licenses. This principle aims to ensure the rational and economic evaluation of mines that are in the public interest. However, the inability to divide has resulted in mining areas being left idle in practice.

Doğal kaynakların ülke ekonomisine kazandırılması, gelir elde edilerek parasal kaynak oluşturulması, kaçak madenciliğin sonlandırılması gibi nedenlerden ötürü rödovans karşılığı maden işletmeciliği yöntemi uygulanarak yasak aşılmıştır.

The prohibition overcame by applying the mining operation method in exchange for royalties for reasons like contributing natural resources to the country's economy, generating income to create financial resources, and terminating illegal mining.

Rödovans Sözleşmelerinin Unsurları

Elements of the Royalty Agreements

a) Maden Hakkının Kullanımın Devri

a) Transfer of the Use of Mining Rights

Maden arama ve işletme ruhsatının yanı sıra maden işletme izninin de alınması maden sahasının rödovans yöntemiyle işlettirilebilmesi için gereklidir. Başka bir ifadeyle, işletme izni alınan ruhsat sahası üzerindeki maden hakkı devredilebilir.

In addition to a mining exploration and operation license, a mining operation permit must also be obtained to operate the mining site using the royalty method. This means that the mining rights on the licensed site for which an operation permit has been obtained can be transferred.

b) Rödovans Bedeli

b) Royalty Fee

Kural olarak tam iki taraf borç yükleyen bir sözleşme olan rödovans sözleşmesinde rödovans veren maden işletme izninin kendisine verilmesi

As a rule, in a royalty agreement that imposes obligations on both parties, the royalty payer is responsible to pay the royalty fee to the licensee in

karşılığında ruhsat sahibine rödovans bedeli ödemekle yükümlüdür.

exchange for the mining operation permit being granted to them.

Bedel bir miktar para olabilir. Üretilen maden miktarına bağlı olmadan sabit ya da maden miktarına bağlı değişen bir bedel belirlenebilir. Değişen bedel ise üretilen her ton maden başına sabit bir bedel veya üretilen her ton madenin satış değerinin belirli bir oranı olabilir. Rödovans bedeli Türk parası veya yabancı para üzerinden olması noktasında anlaşmaya varılabilir. Ayrıca peşin, yıllık, aylık gibi farklı şekillerde ödeneceği kararlaştırılabilir.

The fee may be a fixed amount of money. It may be a fixed fee independent of the amount of minerals produced or a changing fee dependent on the amount of minerals produced. The changing fee may be a fixed amount per ton of minerals produced or a certain percentage of the sales value of each ton of minerals produced. The royalty fee may be agreed upon in Turkish or foreign currency. In addition, it may be agreed that the royalty fee will be paid in various ways, such as upfront, annually, or monthly.

Rödovans bedeli paranın dışında; üretilen madenin belirli bir kısmı veya belirli bir oranı ya da belirli bir miktar elektrik enerjisi olabilir. Öte yandan, karşılığında herhangi bir bedel alınmaması noktasında anlaşılan rödovans sözleşmeleri de geçerlidir.

The royalty fee may also be in the form of a certain portion or percentage of the produced mineral or a certain amount of electrical energy, instead of money. On the other hand, royalty agreements that do not include any fee in return are also valid.

c) Tarafların Anlaşması

c) Agreement between the Parties

Sözleşmenin kurulabilmesi için taraflar objektif ve subjektif esaslı noktalar üzerinde anlaşmalıdır. Maden hakkının kullanımı bir bedel karşılığında devrediliyorsa taraflar devir ve bedel konularında anlaşmaya varmalıdır. Bunlar dışındaki unsurlarla ilgili kural olarak anlaşmaları zorunlu değildir.

For establishing the contract, the parties must agree on objective and subjective points. If the right to use the mine is transferred in return for a fee, the parties must agree on the transfer and the fee. As a rule, it is not obligatory for them to agree on other elements.

Sözleşmenin aslının ve sözleşmede imzası bulunan taraf şirket ise imza sirkülerinin, gerçek kişi ise imza beyannamesinin asılları Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'ne verilmelidir. Her ne kadar rödovans sözleşmesinin teoride sözlü olarak veya zımni irade açıklamasıyla kurulabileceği ifade edilse de Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının izin veya icazetinin alınabilmesi ve sözleşmenin maden siciline şerh edilebilmesi için yazılı olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Taraflardan birisinin kamu tüzel kişisi olması durumunda da şekil serbestisi ilkesi geçerli değildir.

The original copy of the agreement and, if the contracting party is a company, the original copy of the signature circular, or if the contracting party is an individual, the original copy of the signature declaration must be submitted to the General Directorate of Mining and Petroleum Affairs. Although it is stated that a royalty agreement can theoretically be established verbally or by implied declaration of intent, it must be concluded in writing to receive the permission or approval of the Ministry of Energy and Natural Resources and to have the agreement annotated in the mining registry. The principle of freedom of form does not apply too when one of the parties is a public legal entity.

d) Bakanlığın İzni

Ruhsat sahipleri ile üçüncü kişiler arasında yapılan rüdovals sözleşmeleri Enerji ve Tabi Kaynaklar Bakanlığının iznine tabidir. 6592 sayılı Kanun m. 22 ile Maden Kanunu'nda yapılan değişiklikle izin alınmadan yapılan sözleşme ile yürütülen madencilik faaliyetlerinin durdurulacağı belirtilmiştir.

d) Ministry Approval

Royalty agreements between licensee and third parties are bound by the approval by the Ministry of Energy and Natural Resources. Article 22 of Law No. 6592 which amends the Mining Law indicates that mining activities carried out under agreements made without approval shall be suspended.

e) Maden Siciline Şerhi

Maden Kanunu m. 38'e göre Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün bütün maden hakları ve faaliyetleri ile ilgili teknik ve mali konuları içeren bir maden silici tutması gerekmektedir. Bununla birlikte, rüdovals sözleşmesinin maden siciline kaydedilmemiş olması sözleşmenin kurulması ve geçerliliğini etkilememektedir. Rüdovals sözleşmesi taraflar arasında kişisel (şahsi) bir borç ilişkisi doğurduğundan kural olarak bir başka kişiye karşı ileri sürülmesi mümkün değildir.

e) Annotation in the Mining Register

According to Article 38 of the Mining Law, the General Directorate of Mining and Petroleum Affairs is entitled to keep a mining register that includes all technical and financial matters related to mining rights and activities. Nevertheless, the absence of registration of the royalty agreement in the mining register does not affect the establishment and validity of the agreement. Since the royalty agreement creates a personal (private) debt relationship between the parties, in principle, it cannot be enforced against a third party.

Rüdovals Sözleşmelerinin Hukuki Niteliği

Rüdovals sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen rızâ bir sözleşmedir. Borçlar kanununda ve özel kanunlarda düzenlenmemiş olduğundan isimsiz/atipik bir sözleşmedir.

Legal Nature of the Royalty Agreements

A royalty agreement is a consensual agreement that imposes obligations on both parties. Since it is not regulated by the law of obligations or special laws, it is an unnamed/atypical agreement.

Rüdovals sözleşmesinde bir bedel kararlaştırılması zorunlu olmadığından tarafların iradesine göre ivazlı veya ivazsız olarak akdedilebilir.

Since it is not compulsory to agree on a fee in a royalty agreement, it can be concluded with or without fee, depending on the intentions of the parties.

Rüdovals sözleşmesinin unsurları sözleşmenin ürün (hasılat) kirasına benzediğini göstermektedir. Bunun yanı sıra Maden Kanunu ve Madencilik Faaliyetleri Uygulama Yönetmeliği rüdovals sözleşmesinin taraflarına ürün (hasılat) kirasının taraflarına öngörülme-yen birtakım yükümlülükler yüklemektedir. Bu durumda rüdovals sözleşmesi, *tipik sözleşmeye ikinci derecede başka edim eklenmesi şeklindeki karma sözleşme niteliğindedir.*

The elements of a royalty agreement demonstrate that it is similar to a usufructuary lease. In addition, the Mining Law and the Mining Activities Implementation Regulation impose certain obligations on the parties to a royalty agreement that are not foreseen for in a usufructuary lease. In this respect, the royalty agreement constitutes mixed agreement in which secondary obligation is added to the typical agreement.

Rödovans Bedelinin Hesaplanması

Rödovans sözleşmelerinde bedel farklı şekillerde belirlenebilse de sözleşmelerin çoğunda asgari üretim taahhüdü bulunmaktadır. Asgari miktardan fazla üretim yapılması durumunda fazladan üretilen miktar ayrıca ödenir. Ancak, bu fazladan miktar bir sonraki yılın taahhüt tutarına dahil edilmez.

Taahhüt edilen miktarın altında üretim yapıldığında ise taahhüt edilen miktar üzerinden hesaplanan rödovans bedelinin ödenmesi gerekmektedir. Çünkü maden stokları tükenmeye tabidir ve kira bedeli madenin tükenme payının karşılığı olarak alınmaktadır. Başka bir ifadeyle ruhsat sahibinin net geliri kiradan tükenme payının çıkarılması sonucunda bulunur. Üretim olmadan rezervler tükenmiş kabul edilerek alınan kira, ruhsat sahibi için sözleşmeden doğmuş arzi bir kazanç niteliğindedir.

Taahhüt edilen miktarda üretim yapıldığında bedelin gider kalemi mi maliyet kalemi mi olduğu noktasında farklı görüşler vardır. Bu durum sözleşmedeki hükümlere bağlı olarak değişmektedir. Taahhüt edilen miktarın altında üretim yapılması durumunda ise üretilmeyen kısım için ödenen bedelin ürün maliyetine mi yoksa dönem giderine mi dahil edileceği kar ve zararı etkilediğinden önemlidir.

Üretim karşılığı olmadan ödenen rödovans bedeli ürün maliyetlerine dahil edilmemelidir. Çünkü böyle bir olasılıkta aynı koşullarda çalışan şirketler farklı ürün maliyeti çıkarır. Bunun engellenmesi ve üretim maliyetlerinin doğru ve gerçeğe en yakın şekilde tespit edilebilmesi için âtlı kapasite sonucu oluşan maliyet, işletmenin dönem gideri olarak çalışılmayan kısım gider ve zararları hesabı altında kaydedilmelidir.

Sonuç

Maliyet verilerinin doğru olması işletmenin kar ve

Calculation of Royalty Fee

Although in royalty agreements fees may be determined in various ways, most agreements include a minimum production commitment. If production exceeds the minimum amount, the excess amount is paid separately. However, this excess amount is not included in the contracted amount for the following year.

When production is below the contracted amount, the royalty fee calculated based on the contracted amount must be paid. Since mineral stocks are subject to depletion, and the lease fee is collected as compensation for the depletion of the mineral. In other words, the licensee's net income is calculated by deducting the depletion share from the rent. The rent collected by assuming that reserves have been depleted without production constitutes an incidental gain for the licensee derived from the contract.

There are different opinions as to whether the amount paid is an expense item or a cost item when the contracted amount is produced. This depends on the provisions of the contract. If production is below the contracted amount, it is significant to determine whether the amount paid for the unproduced portion should be included in the product cost or period expense, as this affects profit and loss.

Royalty fee made without production should not be added to product costs. This is because, in such a possibility, companies operating under the same conditions would determine different product costs. To prevent this and to ensure that production costs are determined accurately and as closely as possible to reality costs resulting from idle capacity should be recorded as operating expenses under the heading of non-operating expenses and losses.

Conclusion

Accurate cost data is critical for calculating the profit

zararını hesaplanabilmesi açısından kritiktir. Rödovans sözleşmelerinde taahhüt edilen miktarda ürünün çıkarılması karşılığında verilen rödovans bedelinin maliyet kalemi mi gider kalemi mi olduğu noktasında görüş birliği bulunmamaktadır. Öte yandan, üretimin asgari miktarda olmaması durumunda ise rödovans bedelinin gider kalemi olarak muhasebeleştirilmesi sonucunda doğru maliyet bilgilerine ulaşılabilmektedir.

and loss of a business. There is no consensus on whether the royalty fee paid in exchange for mining the contracted amount of product in royalty agreements is a cost item or an expense item. On the other hand, when the production is not at the minimum level, accurate cost information can be obtained in the consequence of accounting the royalty fee as an expense item.